

Impopulariteit

Over Socrates' leven en dood

Socrates

Socrates

- Leefde van 469 – 399 v.Chr.
- Moedig, onafhankelijk denker
- Heeft zelf geen geschriften nagelaten
- Bekend door o.a. Plato, Xenofon, Aristofanes.
- Orakel van Delfi: er is geen wijzer man
- Moeder was vroedvrouw → majeutiek
- Bestreed sofisten (tegen de eristiek)
- Beïnvloed door Parmenides

Het Athene van Socrates

- Stadstaat, 240.000 inwoners
- Democratie – alleen (mannelijke) bezitters van eigendommen
- Juryrechtspraak
- Slavernij (1 op 4 Atheners was slaaf)
- Mythologie – goden van de Olympus, offergaven, gebed
- Cyclisch wereldbeeld

Maatschappelijke opvattingen

- Cultuur is een geheel van handelwijzen en opvattingen
- Berust op traditie (maatschappelijke conventies)
- Bindmiddel van samenleving
- Socrates stelde vanzelfsprekendheden ter discussie

Status quo

- Wat algemeen geaccepteerd is, is juist
- Aristofanes: je moet je niet teveel afvragen
- Kennis berust bij de deskundigen
- Het gangbare is niet het nuttige is niet het ware

Laches

- Wat is moed?
- Niet op de vlucht slaan
- Volhouden
- Kwestie van kennis
- Ook buiten oorlogen van belang

Meno

- Rechtschapenheid toont zich in rijkdom
- De goden zijn de rechtschapenen welgezind
- Maar als we de goden nu eens buiten beschouwing laten?

Kennis en kunde

- Technè = know how = ervaringskennis
- Sofein = wijsheid = logisch denken
- Kennis = weten waarom iets waar is en het andere onwaar
- Socrates: Weten is handelen

De Socratische methode

- Beschouw algemeen geaccepteerde stelling
- Zoek tegenvoorbeeld
- Als dat wordt gevonden: stelling onjuist of onvolledig
- Pas de stelling aan
- Herhaal het proces
- Redeneren superieur aan intuïtie

Het proces

- Beschuldiging:
  - Goddeloosheid
  - Bederf van de jeugd
- Verdediging:
  - Aanklagers veronachtzamen hun zielenheil
  - Waarheid onafhankelijk van opvattingen meerderheid
  - Ik zou geprezen moeten worden in plaats van aangeklaagd

De dood van Socrates

Persoonlijke opvattingen

- Het gaat om de geest – het lichaam zit maar in de weg
- “Het enige dat ik weet is dat ik niets weet”
- Daimonion: innerlijke stem die waarschuwt voor misvattingen
- Anamnese: leren wat je weet
- Eerbied voor de staat
- “Het is beter onrecht te ondergaan dan te doen”

Vragen

- Waar leef je voor (vrienden, waarheid, rechtvaardigheid, genot)?
- Wat te doen met onrechtvaardige wetten?
- Zijn er opvattingen die boven iedere twijfel zijn verheven?
- Zijn meerderheidsopvattingen altijd verdacht?
- Moet je alles ter discussie stellen?
- Waar houdt het op?
- Als er geen definitieve zekerheid is te krijgen, wat moet je dan?

Vragen - vervolg

- Hoe moet je omgaan met de opvattingen van een filosoof?
- Kun je hem in zijn eigen termen begrijpen?
- Hoeveel moet je van hem/haar weten?
- Moet je kiezen tussen verschillende filosofieën?